

Mnenje Zbornice – Zveze o odvzemu krvi iz arterije

Spoštovani,

Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije (v nadaljnjem besedilu Zbornica – Zveza) je prejela vprašanje o kompetencah diplomirane medicinske sestre za odvzem krvi iz arterije.

Pojasnjujemo, da so poklicne kompetence in aktivnosti izvajalcev zdravstvene nege opredeljene v dokumentu **Poklicne kompetence in aktivnosti izvajalcev v dejavnosti zdravstvene nege z razlago** (2021), ki je bil sprejet na podlagi četrtega odstavka 38. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 64/17, v nadaljnjem besedilu ZZDej-K).

Poklicne kompetence in aktivnosti izvajalcev v dejavnosti zdravstvene nege so strokovni dokument, ki opredeljuje kompetence in poklicne aktivnosti poklicnih skupin izvajalcev zdravstvene nege pri izvajalcih zdravstvene dejavnosti v Republiki Sloveniji. Dokument pri opredeljevanju kompetenc diplomirane medicinske sestre/diplomiranega zdravstvenika (v nadaljnjem besedilu diplomirana medicinska sestra) in drugih izvajalcev zdravstvene nege temelji na kompetencah, ki jih izvajalci pridobijo v okviru veljavnih in akreditiranih izobraževalnih študijskih programov.

V dokumentu Poklicne kompetence in aktivnosti izvajalcev v dejavnosti zdravstvene nege je v okviru aktivnosti 3.2.6 Aktivnosti diagnostično-terapevtskih posegov pod zahtevnejšo poklicno aktivnost navedena aktivnost **odvzem krvi iz arterije** in **periferno uvajanje osrednjih venskih katetrov**, ki ju lahko izvede diplomirana medicinska sestra, dodatno usposobljena **za izvajanje navedenih aktivnosti**. Dokument o poklicnih kompetencah in aktivnostih v poglavju 2.6.1. z naslovom Usposobljenost za zahtevnejše poklicne aktivnosti v zdravstveni negi opredeljuje dodatno strokovno usposabljanje, v okviru katerega izvajalec zdravstvene nege pridobi ustrezne veščine in prakso za varno izvajanje intervencije ali postopka zdravstvene nege.

Izvajanje zahtevnejših poklicnih aktivnosti, med katere se uvrščata tudi odvzem krvi iz arterije in periferno uvajanje osrednjih venskih katetrov, terja **izkušen pristop** in **ustrezno strokovno usposobljenost** diplomirane medicinske sestre. Glede na zahtevnost postopka je zato nujno **dodatno strokovno usposabljanje**, pri katerem diplomirana medicinska sestra pridobi **ustrezne veščine** in **prakso** za varno izvajanje postopka.

Omenjeni aktivnosti lahko izvede diplomirana medicinska sestra, če je za to strokovno usposobljena. Dodatno strokovno usposobljenost diplomirana medicinska sestra lahko pridobi s specialnim znanjem s področja **periferno uvedenih osrednjih venskih katetrov z ultrazvokom**, ki ga UKC Ljubljana organizira v sodelovanju z Zbornico – Zvezo.

Glede na to, da sta obe aktivnosti posega z visokim tveganjem, je za zagotovitev kakovostne in varne izvedbe aktivnosti treba pripraviti **standard (SOP) odvzem krvi iz arterije** in **periferno uvajanje osrednjih venskih katetrov**.

Prav tako naj se opredelita potrebno število odvzemov arterijske krvi in število uvajanj osrednjih venskih katetrov, ki ga diplomirana medicinska sestra izvede pod vodstvom mentorja. Število potrebnih odvzemov določi mentor glede na spretnost posameznega izvajalca zdravstvene nege. Prav tako naj mentor preveri znanje o pomenu, namenu in načinu odvzema arterijske krvi. Po uspešnem preverjanju znanja in pridobitvi veščine strokovni vodja v zdravstveni negi diplomirani medicinski sestri **podeli pooblastilo/določi v matriko ali zemljevid znanj**, da lahko **izvaja odvzem krvi iz arterije in periferno uvajanje osrednjih venskih katetrov**.

Zakon o zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo, 15/08 – ZPacP, 23/08, 58/08 – ZZdrS-E, 77/08 – ZDZdr, 40/12 – ZUJF, 14/13, 88/16 – ZdZPZD, 64/17, 1/19 – odl. US, 73/19, 82/20, 152/20 – ZZUOOP, 203/20 – ZIUPOPdve, 112/21 – ZNUPZ, 196/21 – ZDOsk, 100/22 – ZNUZSZS, 132/22 – odl. US, 141/22 – ZNUNBZ, 14/23 – odl. US, 84/23 – ZDOsk-1, 102/24 – ZZKZ in 32/25) v 62. členu določa, da zdravstveno dejavnost lahko opravljajo zdravstveni delavci, ki imajo ustrezno strokovno izobrazbo, so strokovno usposobljeni za samostojno opravljanje dela v svojem poklicu in izpolnjujejo druge pogoje (kvalifikacija), določene s tem zakonom in z drugimi predpisi.

Strokovno priporočilo Zbornice – Zveze je, da izvajalec zdravstvene dejavnosti za varno izvedbo aktivnosti odvzem krvi iz arterije in periferno uvajanje osrednjega venskega katetra na letni ravni določi potrebno število odvzemov in uvajanj za zagotavljanje in vzdrževanje strokovne usposobljenosti za samostojno delo, kar se zabeleži tudi v matriko znanj.

Pripravila:

Draga Štromajer, strokovna sodelavka

Andrej Vojnovič, univ. dipl. prav.

Anita Prelec,
predsednica Zbornice – Zveze